

MOSZ Információ

MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZŐK
ÉS TERMELOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

Néhány gondolat a szövetkezeti tagok munkaügyi helyzetéről

Az elmúlt hetek során az országos szintű munkaügyi egyeztetések központi témája a végkielégítés intézményesítésének kérdése volt és maradt napjainkra is, mivel megegyezés mind ez ideig nem született.

Az előzményekhez tartozik, hogy a kormány és az MSZOSZ között júniusban tartott egyeztető tárgyaláson elhatározás született a nyugat-európai típusú végkielégítés bevezetésére hazánkban. Ennek lényege, hogy mindazok, akiknek munkaviszonyát a munkáltató felmondja, az ott eltöltött évek figyelembevételével különböző mértékben a munkáltatótól végkielégítésben részesülnek. A növekvő munkanélküliség időszakában ennek jelentősége aligha becsülhető alá. A munkahelyüket elvesztőknek fontos anyagi érdeke fűződik ahhoz, hogy a végkielégítés ügyében mielőbb parlamenti döntés szülessék. Mert törvényt kell alkotni a bevezetéséhez, mivel a végkielégítés munkatörvénykönyv-szintű rendelkezést igényel. A kérdés csupán az, hogy az új Munkatörvénykönyv keretében, vagy abból kiemelve, tehát időben előbb kerüljön a Parlament elé. Ez a kérdés még döntésre vár.

A végkielégítés bevezetésének kérdése jelentős érdeklődést vált ki a mezőgazdasági szövetkezetekben dolgozók körében is, tekintettel a munkahelyeiket elvesztők számának folyamatos növekedésére.

Amint az ismeretes, a jelenlegi helyzetre az a jellemző, hogy a szövetkezeti tagokra nézve a még hatályos szövetkezeti törvény, a szövetkezeti alkalmazottakra pedig a még szintén hatályos Munkatörvénykönyv az irányadó. Ez a kettősség a múltban számtalan

bonyodalmat okozott, ami az esetek többségében hátrányt jelentett a munkamegállapodással dolgozó szövetkezeti tagokra. Az egy munkahelyen dolgozó tag és alkalmazott közötti megkülönböztetett munkaügyi helyzet az új szövetkezeti törvény és az új Munkatörvénykönyv hatályba lépésével remélhetőleg megszűnik. A kérdés a jövőben tehát nem merülhet úgy fel, hogy pl. a végkielégítés megilleti-e a munkaszerződés alapján dolgozó szövetkezeti tagot, vagy csak az alkalmazottaknak jár. Amennyiben az említett két törvény hatályba lépéséig születne parlamenti döntés a jelenlegi Munkatörvénykönyv módosítása keretében a végkielégítés bevezetésére, akkor célszerűnek mutatkozna, ha a szövetkezetek átmenetileg saját önkormányzati döntéseikkel vezetnék be a végkielégítést a dolgozó tagok részére is. Ezáltal lenne elkerülhető, hogy a kettősségből eredő megkülönböztetés hátránya változatlanul tovább érvényesüljön.

Többek között a menettíri utazási kedvezmény esetében sem merülhet fel úgy a kérdés, hogy vajon megilleti-e a dolgozó szövetkezeti tagot, vagy csak az ugyanott dolgozó alkalmazottat. Ez kísértetiesen emlékeztetne arra az időre, amikor egy anya gyermeke után 20,- Ft-tal kevesebb családi pótlékot kapott, csupán azért, mert szövetkezeti tag volt.

Budapest, 1991. augusztus 15.

Dr. Sárny György
főtanácsos

Számadás

A MAGYAR GAZDÁK LAPJA

Rendelje meg postán vagy a szerkesztőségben
Cím: 1063 Budapest VI., Szondi u. 44/A
Telefon: 132-0737, 112-0629. Telex.: 20-2525.
Fax: 111-8840.

— ENNYIVEL MINDEN GAZDA TARTOZIK ÖNMAGÁNAK! —

AFÉSZ - SÁROK

A tag-központú szövetkezés Sárváron

Se szeri, se száma annak a sok hasznos, kellemes emléktől rendelkező rendezvénynek, amelyet az elmúlt évtizedek során szervezett a sárvári afész. Tanfolyamain asszonyok és lányok számai tanulták meg az egészségre is előnyös ételkészítést. Telenként megismerték a szabászvarrás tudományát, míg — zömmel — a férfiak a kertészkedés, a háztáji gyümölcstermesztés, illetve a növényvédelem alapvető ismeretét sajátították el. Országos hírnévre tették szert az afész keretében működő kulturális egyesületek, kórusok, s polgárjogot nyert a nyelvtanulás is.

A szövetkezet tehát nemcsak gazdálkodó, kereskedő szervezet volt, hanem a családok életére, a társadalmi közéletre is igen fontos befolyással rendelkezett. Szándékai szerint a jövőben sem mondana le erről — mert az iránta való igény időről időre jelentkezik —, viszont más feltételek szabályozzák ezek teljesítésének lehetőségét.

Tavaszi óta változás történt az afész életében. A tagok nevére került a közös vagyon ötven százaléka, s ezzel nemcsak névleges, hanem valódi tulajdonosává, részvényesévé váltak a szövetkezetnek, s a jövőben a tagsági juttatások is ennek megfelelően alakulnak. Vagyis első lesz a tagok üzleti rész utáni osztaléka, aminek mértékét — emberi tulajdonság — minden érdeklő szerető minél magasabbra feltornázná. De minden igényre, eshetőségre számítva egy — a korábbinál szerényebb — keretet elkülönítettek olyan célra, amely szövetkezeti összeredőket szolgál, s amely összeg felhasználásáról dönt az érdeklő tes-

tület. (Ez is lehet például főző- vagy szabászvarrás tanfolyam részbeni költsége, ha ezt így látják jónak.)

De milyen módját tervezik a tag-központú szövetkezés formálásának? Természetesen veszik, hogy bizonyos, kevés pénz hozó gazdálkodási módszerekkel felhagynak, miközben a reményekre jogosított gazdálkodási formákat felerősítik, akár tőkeátcsoportosítással, tőke bevonásával, akár más módon. Ezek „kitergetése” ma már üzletirányításnak számít, s önmagának senki nem lehet ellensége. Viszont figyelmet érdemel, hogy hazai és külföldi tőkecélek élénken érdeklődnek a sárvári elképzelések iránt. Májusban ausztráliai tőkés járt a szövetkezet központjában, üzleti ajánlatot téve az együttműködésre. Azt megelőzően a sárvári afész felé vállalkozók keresték fel az afészt kapcsolatteremtés céljából. Vagyis a szövetkezet is szövetkezik másokkal, akik pénzt hoznak a közös együttműködésbe.

A tagság, a vezetők várják az új szövetkezeti törvényt, ami minden remény szerint a szövetkezeti célok kiteljesedését, cselekvési akaratát segíti elő. Ki ne tudná, hogy a privatizáció teljes körébe még ma sem kapcsolódhat be az afész? Hiszen például nem vásárolhat meg államosított boltot, hogy csak egyetlen akadályozó tényezőt említsünk.

A sárvári afész az eddigi vállalkozásai, fejlesztései, illetve a gazdálkodása alapján nemcsak Vas megye, hanem az ország egyik legjobb szövetkezte is volt. Ezt a tagjai is időről időre érezték, és készek

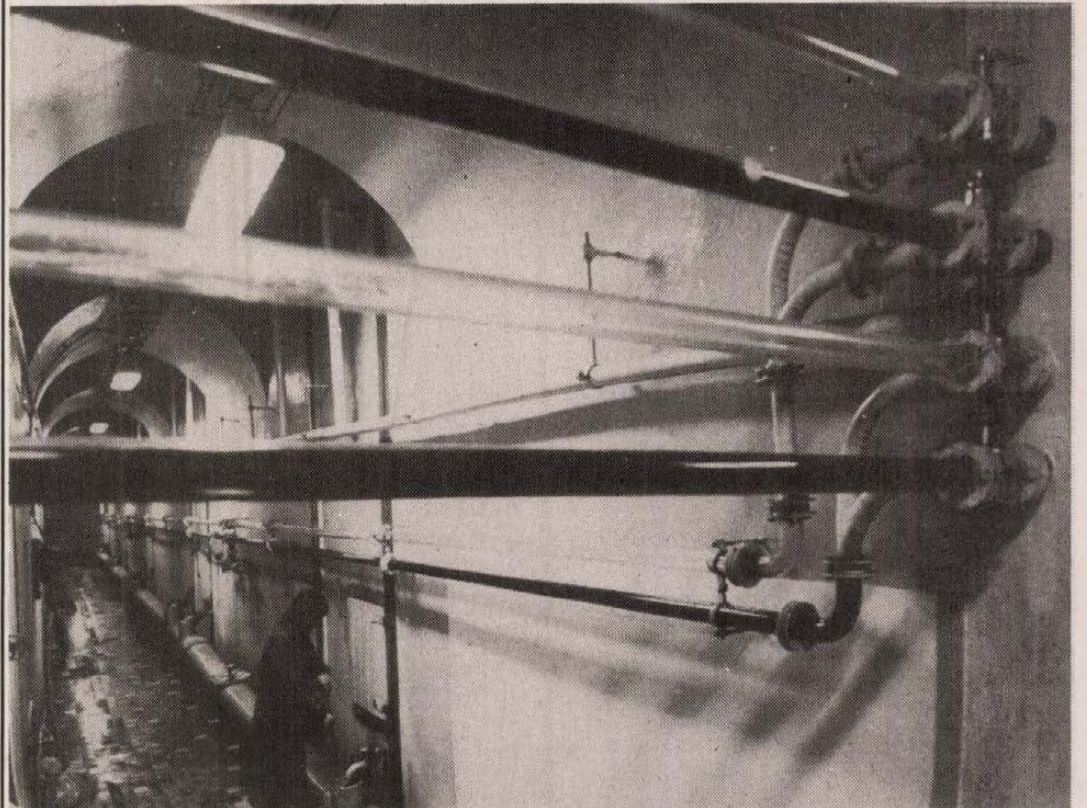
voltak zsebbe nyulni, amikor azt kérték tőlük: jegyezzenek célrészjegyet a vidéki boltiárlózat fejlesztésére, a sörgyár megépítésére és működtetésére, a bolti készletek feltöltésére, és még sorolhatnánk. Igaz, a szövetkezet minden időben a lehető legmagasabb kamatot fizette — és fizeti ma is — e célrészjegyek után. A szövetkezet iránt érzett bizalom egyértelmű kifejezője, hogy mostanában is 35-40 millió forint között van a tagok által ily módon „kölcsön” adott pénz. Viszont érdemben és a maga idejében befejeződött a szövetkezet érdekkörében a kistelepek üzlethálózatának rekonstrukciója. Ma már a legkisebb falu boltjában is természetesen a hűtőpult, általa a választékosabb ellátás, illetve a kulturált kiszolgálás. A jelenlegi kínálati színvonalat a szövetkezet a jövőben is tartani akarja, ami — természetesen — pénzbe kerül. A vezetők alapállása: mindig az a legdrágább, ami nincs. Ezért a bolti kínálati színvonal tartásáért, növeléséért kívánatos a célrészjegyek összegének további növelése is. S hogy a tag pénze is jó helyre kerüljön, április 1-je óta a tagsági célrészjegyek osztalékát a szövetkezet 33 százalékban állapította meg.

Falun járva vagy Sárváron tájékozódva tapasztalható: az afész az önkormányzatokkal és a helyi hivatalokkal alapvetően egyet akaró együttműködést alakított ki. Ez a kölcsönös érdeke tovább erősíti a szövetkezet eddigi pozícióját, és eredményesen szolgálja a szövetkezeti rendszerváltás céljait is.

Szerkesztő: Cseh János (x)

Sörelosztás helyett piac

Mennyit iszik az „átlagmagyar”?

BÁNHÁLMY JÁNOS FELVÉTELE

A sörivók még jól emlékeznek azokra az időkre, amikor a tikkasztó nyári hőségben sorbaálltak, esetenként hálópénzt fizettek kedvelt italukért. Mára megfordult a helyzet: a sörgyártó cégek keresik a vásárlók kegyeit, s az elosztás helyett a piac működik e szakmában. A fordulatot 1986 hozta, amikor az ipar visszatartotta adóját, s a pénzt a gyártás fejlesztésére fordíthatta. Ennek hatására kétmillió hektoliterrel bővült a sörkészítő kapacitás.

Jelenleg Magyarországon 11 millió hektoliter sört tudnak főzni, palackozni. Ez a csúcsteljesítmény, amit nem használnak ki teljes mértékben a vállalatok. Így van ez a világ számos országában, hiszen a sör szezonális ital, nyáron többet isznak belőle, mint a hidegebb hónapokban. Végül is évente tízmillió hektoliter hagyja el a gyárat, s megközelítően egymillió hektoliteret külföldön vásárol a kereskedelem.

Megkedvelte a sört a magyar ember, a fogyasztási adatokból

legalábbis erre lehet következtetni. 1950-ben átlagosan még csak nyolc literrel hűsítettük magunkat évente, tíz évvel később már 37 literet eresztettünk le a torkunkon. Újabb húsz év sem telt el, s a sörfogyasztás megduplázódott, 1980-ban pedig már 86 liter volt fejenként. Azóta szolidabban a növekedés, a múlt évi adat szerint 106 liter ittunk átlagosan.

A fogyasztás emelkedése biztonságot ad a gyártóknak, bár nem nekik a legjobb üzlet a sör. Egy átlagos világsör fogyasztói árából csak 30 százalék a termelő, a többi az államkasszába és a kereskedelmet garapítja. Rendkívül magas az adó, eléri a 60 százalékot, s a kereskedelem is 25-30 százalékos árrésszel dolgozik. Nem ritka, hogy a forgalmazók 10-15 százalékkal is túllépi az ajánlott árat. S aki vendégül, presztízsében óhajtja kortyolni kedvelt italát, számíthat rá, hogy újabb 100-300 százalékkal tetézi az árat. Így lesz hatvan-száz forint egy korsó sör, amiből a

termelő tíz-tizenöt forintot kaszál.

A fogyasztók mégsem csak becsapottak érezhetik magukat, hiszen a sör minősége érezhetően javult. Amíg az elosztás volt jellemző, a termelők nem is törekedtek a nyolcnaposnál tartósabb ital gyártására, hiszen ennél tovább ritkán kellett raktározni. Manapság a gyártók alkalmazkodtak a piachoz: a forgalmazott söröknek több mint fele pasztőrözött, amely 20-30 napig is eltarttható. A vállalatok licenyszerződést kötöttek az ismert márkát gyártó nyugati cégekkel, így nálunk is meghonosodott az új technológia, javult a minőség.

A privatizáció is elérte a sörgyárakat, a hét közül négy már társasági formában működik. A martfői, a komáromi és a borsodi részvénytársaság, a nagykanizsai korlátolt felelősségű társaság. Átalakulás előtt áll a pécsi, a soproni és a kőbányai gyár is. A sörivók ettől csak azt remélhetik, hogy az eddiginél is jobb italt fogyaszthatnak.

V. F. J.

EREDMÉNY 1992 ELEJÉN VÁRHATÓ

Vevőre vár a Nagykanizsai Sörgyár

1990 májusában Los Mechler ausztrál üzletember hat hónapot kapott arra, hogy előteremtse a pénzt a Nagykanizsai Sörgyár megvásárlására. A határidő november 18-án lejárt, ám a szükséges összeg nem gyűlt össze. Ezek után még négyyszer kapott határidő-hosszabbítást, de miután január 4-ére sem tudta előteremteni a szükséges pénzt, elállt vásárlási szándékától.

Mi történt azóta? Vajon van-e újabb jelentkező a gyár megvásárlására? Erről kérdeztük Fűrarak Zoltánt, az üzem igazgatóját.

— Az első kísérletünk megíhúsulása után elhatároztuk, hogy egy olyan cégre bizzuk a privatizáció lebonyolítását, amelynek nagy tapasztalatai vannak az efféle ügyletekben. Pályázatunkra egész sor cég — többek között japán, francia és amerikai bank — jelentkezett. Mi végül a nagy tapasztalatú és tradíciójú angol Morgan Grandfield Bank mellett döntöttünk. Most értékelik a vagyonunkat, folyik a tender kiírásának előkészítése, és bízom benne, hogy néhány hónapon belül megkezdődhetnek az érdemi tárgyalások.

— Véleménye szerint milyen esélyekkel indul harcra a Nagykanizsai Sörgyár a külföldi befektetők kegyeiért?

— Szerintem a sörgyárak közül kettőnek, a miénknek és a Borsodi Sörgyárnak vannak jó esélyei a tőke megnyerésére. A kőbányai túl nagy, a többiek

pedig túl kicsik ahhoz, hogy a piacon versenyképesek lehessenek. Az is derűlátásra adhat okot, hogy már eddig 16 előzetes érdeklődő van a gyár megvásárlására. Új-Zélandtól Japánon keresztül Kanadától.

— Körülbelül mikorra dől el, hogy melyik konzorcium szerzi meg a gyárat?

Varga Andor

Polgári minőség

(Munkatársunktól)

Augusztusban kezdték palackozni és másfél hete került először a boltokba a Kőbányai Sörgyár legújabb terméke, a Polgári Minőségi Világos sör.

Dr. Hegedűs József, kereskedelmi vezérigazgató-helyettes elmondta, hogy ez a sörfajta valószínűleg nem újdonság. Már a századforduló előtt gyártotta a Polgári Részvény Sörfőzde.

A kőbányai gyár az 1988-ban indított fejlesztési programja keretében vette fel termékei sorába. Az olcsó Kőbányai Világos, Aranyászkó, illetve a magasabb árkategóriába tartozó Dreher-család mellett ez közepes árfejkvésű sörfajta. A kereskedelemnek ajánlott ára 28 forint, ez azonban a nyári szezon elmúltával valószínűleg csökkenni fog.

Sörértékesítés (ezer hektoliter)

Gyár	1990. I. félév			1991. I. félév		
	Hazai	Import	Összes	Hazai	Import	Összes
Kőbánya	1752	82	1834	1577	40	1617
Borsod	1330	2	1332	1197	2	1199
Kanizsa	613	12	625	468	7	475
Pécs	423	6	429	479	6	485
Sopron	384	28	412	378	2	380
Komárom	165	17	182	150	7	157
Martfű	75	—	75	69	—	69
Összesen:	4742	147	4889	4319	64	4383

Megjegyzés: Az importsóradatok a sörgyári forgalmazást mutatják, az egyéb csatornán bejött importsóradatokat nem tartalmazzák.

Forrás: Söripari Kereskedelmi Szolgáltató Közös Vállalat